

Baranyai népmondák

Rejtett kincsek nyomában címmel új kiadásban jelent meg a Pannónia Könyvek sorozatban az a gyűjtemény, melyet annak idején a Pécsi Pedagógiai Főiskola Hagyománykutató munkaközössége (Dr. Vargha Károly, Dr. Rónai Béla és Muszty László) állított össze. Kiváló muníció helyi tantervek évadján...

Énekeljetek...

Énekeljetek – intette a néprajztudós Andrásfalvy Bertalan az ifjúságot, a gyermekeket, tantervek készítőit, az egész társadalmat, hiszen a gondolat anyanyelve mellett az érzelmek anyanyelvének kultúrája is nélkülözhetetlen az ember, az emberség megmaradásához. Mindez a Vass Lajos Népzenei Társaság által szervezett országos népzenei verseny budapesti döntőjén hangzott el. A nagyszabású dalostalálkozón több Pávakör, dalos együttes soraiban láthattunk, hallgathattunk gyermekeket. Néhány kifejezetten gyermekekből álló csoport is eljutott az országos döntőig; így a hantosi és a kazincbarcikai. Rajtuk kívül gyermekekkel lépett a színpadra: Bogács, Biharnagybajom, Csallókört, Látvány, Papkeszi, Tápé, Zákányszék, Zsám-bék, Öskü, Komoró.

Hon- és népismeret az oktatásban

A Nemzeti Alaptanterv megjelenése és az iskolák helyi tantervkészítési kötelezettsége sürgeti, hogy a legszélesebb körben áttekintsük a néprajzi ismeretek oktatása során felhalmozódott eddigi tapasztalatainkat és megvalósítandó feladatainkat. Ennek érdekében a *Budapesti Tanítóképző*

Főiskola, a Néprajzi Múzeum, a Néprajzi Oktatás Szakmai Fóruma 1996. október 4–5-én „Hon- és népismeret, a néphagyomány az oktató–nevelőmunkában” címmel kétnapos konferenciát szervezett gyakorló pedagógusok, néprajzszakemberek, múzeum-pedagógusok, oktatáspolitikusok és köznevelődési szakemberek részvételével.

1. nap: „Hon- és népismeret, a néphagyomány – az óvodai nevelés, az alap és középfokú képzés és az iskolán kívüli művelődés területén”:

- a hon- és népismereti anyag helye és szerepe a *Nemzeti Alaptantervben*;

- a helyi tantervek elkészítésének segítése (hon- és népismereti tantervi modulok);

- a hon- és népismeret, a néprajz oktatásához kapcsolódó *szakmai kérdések* megvitatása, pl.:

- a néphagyomány nemzeti azonosság-tudat meghatározó, érték közvetítő és izlésformáló szerepe;

- helyi hagyományok ápolása;

- az eredetiség, a néprajzi hűség, a stilizálás, a feldolgozás kérdései;

- az életkori sajátosságok figyelembevétele;

- a néprajz *különböző területei* tanításának módszertani kérdései;

- a *tantervek, tematikák, könyvek, tankönyvek és egyéb információhordozók felhasználásának lehetőségei*;

- az *iskolán kívüli nevelés és művelődés* lehetőségei.

2. nap „Hon- és népismeret, a néphagyomány a felsőoktatásban, a továbbképzésben”:

- a néprajz szakos tanárképzés terve a *tudományegyetemeken, az oktatás módszertan kidolgozásának elvi kérdései*;

- a néprajz oktatása a *főiskolán*;

- a tudományegyetemek és a pedagógiai főiskolák *együttműködésének* lehetőségei;

- a néprajzi *továbbképzések, és a pedagógusok néprajzi továbbképzése*.

A konferencián a közoktatás és a néprajztudomány jeles szereplői fejtették ki álláspontjukat, mutatták be tapasztalataikat

kat határainkon innen és túl. Örömmel üdvözölték a Néprajzi Múzeum keretei közt megnyílt Néprajzi Oktatási Centrumot. Állásfoglalásban hívtak fel a szakmai igényességre, tudatos és tervszerű fejlesztésre.

Néptánc-kiadvány

Ratkó Lujza: „Nem úgy van most, mint vót régen...”. A tánc mint tradíció a nyírségi paraszti kultúrában című könyvében a szerző – szakítva a néptánc-szakirodalomra jellemző táncközpontú szemlélettel – a táncot nem önmagában, hanem a paraszti élet szerves részeként vizsgálja. A tudományos igényű, de olvasmányos nyelven megfogalmazott tanulmány alapos és színes leírást közöl a Nyírség táncalkalmairól, a táncéletről, a táncilletről, táncos szokásokról, emellett az egyes táncok motívikai, szerkezeti, stilisztikai elemzésén túlmenően részletesen taglalja a hagyományos muzsikálás e vidékre jellemző jegyeit, valamint pontos leírását nyújtja a tánckiviteleknek a gyermekkortól az öregkorig bezáródóan. Elsőként ad összefoglaló képet a Felső-Tisza-vidéki nagybőjti játék- és táncagyományról, feltárva annak rituális gyökereit, mélyebb összefüggéseit is. A tanulmány a századfordulótól napjainkig követi végig a nyírségi táncagyomány változásait, a tradíció felbomlásának folyamatát. A 478 oldalas, reprezentatív kivitelű kötetet a tájszavak szótára, a táncokkal kapcsolatos kifejezések gyűjteménye, 37 fotó, a 40 dallamból álló kottamelléklet, 13 rekonstrukciós viseletrajz, valamint a 7 táncfolyamatot leíró táncírástár teszi teljessé. A könyv nemcsak a néptánc, népzenevel foglalkozó szakemberek, néprajzkutatók érdeklődésére tarthat számot, hanem a gyakorló táncosok, néptáncoktatók, népzene-szek számára is sok új, a gyakorlatban is hasznosítható adatot, leírást közöl.

A könyv ára 1200 Ft, megvásárolható az igényesebb fővárosi könyvesboltokban, valamint megrendelhető a szerzőnél:

Ratkó Lujza, 4431 Sóstógyógyfürdő, Múzeumfalu, Pf.: 1.

Ajánlás

A Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Főiskola értékes könyvvel bővíti kiadványainak sorát. Megjelentette dr. - Schablauer Zoltánné dr. Kertész Katalin főiskolai tanár tanulmányát: *A kézfogótól a keresztelőig. Toponári népszokások* címmel.

A szerző tudományos szempontból igen érdekes vállalkozást tűzött ki céljává: bemutatni Toponárnak, egy Kaposvárhoz csatlakozó községnek múltját a századfordulótól napjainkig, ahogy az a kézfogótól a keresztelőig tartó életszakasz hagyományában tükröződik. A vállalkozás kitűnően sikerült: megelevenítette a község történetének egy szakaszát, ahogy azt az emberi élethez kötődő szokásokkal maguk az emberek írták. Ezzel elérte másik fontos célját is: a falu értékes népi hagyományainak megőrzését és átadását a mai nemzedék számára. Ez a feladat nagyon lényeges jelen életünkben nemzeti önbecsülésünk, teljes magyar műveltségünk szempontjából. Az évszázados hagyományainkat őrző népszokásaink funkciója volt, hogy az élet jelesebb napjait, ünnepeit kiemelje a hétköznapok szürkeségéből, s így segítsen szebbé tenni az egyébként minden korban nehézségekkel birkózó emberi életet. Ez a feladata ma is érvényes.

Azzal a kívánsággal ajánlom a könyvet az olvasók kezébe, hogy olvasmányos, élvezetes stílusával, tartalmával tegye szebbé mai társadalmunkban élő emberek életét.

Timaffy László

Tehetséggondozás és komprehenzivitás a szombathelyi Bolyaiban

Iker János szombathelyi iskolaigazgató és csapata a társadalmi igényeknek megfelelően többcélú iskolává fejlesztette a helyi tanárképző főiskola gyakorló iskoláját, a nyolcosztályos általános mellett nyolcosztályos gimnáziumi osztályok is nyíltak. A képességfejlesztés humanizmusa fejeződik ki abban, hogy az évfolyamok összevontan veszik ki részüket a készségi tárgyak (vizuális kultúra, ének-zene, testnevelés) óráiból. Ezen túlmenően az iskola tevékenységrendszerében igen fontos tényező az, hogy a hagyományos tanulmányi versenyekre való felkészítés mellett hangsúlyosan kiveszik részüket a gyakorlati vetélkedésekből is. Miközben az iskola 2000 tanulója elindult a városi matematikaversenyen – s hozta el a vándorszerleget –, ezen közben az elsősegélynyújtó vagy a polgári védelmi versenyekre, nemkülönben a sportversenyekre is felkészítik a tanulókat – a „mindenki tehetséges valaminben” elvet gyakorolva.

Közoktatási Szakértők Egyesületének Szakmai és etikai kódexe

I.

A Közoktatási Szakértők Egyesületének (továbbiakban: Egyesület) tagjai szakértői munkájukat a közgyűlés által elfogadott Szakmai és Etikai Kódex szerint kötelesek ellátni.

II.

Az Egyesület rendes tagja csak az országos szakértő listán szereplő szakértő lehet.

III.

A közoktatási szakértő szakmai ellenőrzésre, szakvélemények, javaslatok elkészítésére megbízást kaphat:

1. A Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól az országos oktatáspolitikai célkitűzések elemzésére, a megvalósulás ellenőrzésére, intézmények vizsgálatára.

2. A kisebbségi önkormányzatoktól, a nemzeti vagy etnikai nyelven folyó nevelő-oktató munka vizsgálatára, egyéb szakértői feladatok ellátására.

3. A közoktatási intézmények fenntartóitól, a helyi oktatáspolitikai célkitűzések elemzésére, a nevelő-oktató munka színvonalának átfogó vizsgálatára, az önkormányzat közoktatási feladatellátásának, intézményműködtetésének racionalizálására; illetve intézmények pedagógiai munkájának vizsgálatára (átvilágítás), vagy egy-egy tantárgy, résztevékenység, tanórán kívüli nevelés színvonalának szakmai ellenőrzésére, tanácsadásra.

4. A közoktatási intézmény vezetőjétől, az iskolaszéktől, óvodaszéktől, nevelőtestülettől az intézményben folyó nevelő-oktató munka hatékonyságának vizsgálatára, javaslatok kidolgozására, az egyes pedagógusok szakmai ellenőrzésére.

A megbízásokat kiadók felé az Egyesület képviseli a tagok érdekeit; tag kezdeményezésére segíti, hogy a jelentések tartalmilag és formailag is szakszerűek legyenek és időben elkészüljenek. A jelentéseket a szakértőknek a megadott határidőn belül le kell adniuk a megbízónak, illetve garancia vállalás esetén az Egyesületnek.

IV.

Az Egyesület tagjainak szakértői megbízatásuk ellátásakor a következőkre kell figyelemmel lenniük:

1. Felelősséggel tartoznak munkájuk pontosságáért, jelentésük tárgyilagosságáért és szakmai hitelességéért, a hivatali titkok megőrzéséért, a személyiségi jogok és a pedagógiai etika tiszteletben tartásáért.

2. Vizsgálatkor az intézmény munkáját úgy kell áttekintetniük, hogy az a lehető

legkevésbé zavarja az ott folyó napi tevékenységet, a pedagógusokat és a gyermekeket.

3. A vizsgálat csak a megbízó által kért területre terjedjen ki, és csak a szükséges információk beszerzésére irányuljon.

4. A vizsgálatkor tartsa tiszteletben az eltérő szakmai álláspontokat is, és véleményének kialakításakor, jelentésének összeállításakor tüntesse fel álláspontjával leginkább szembenálló szakmai véleményeket és azok cáfolatait is.

5. Véleményének kialakításakor a szakmai érveken kívül semmilyen más szempontot – politikai, vallási, származási, magánéleti stb. – nem vehet figyelembe. Ha valami miatt összeférhetetlennek találja vizsgálatra jelölését, felkérését, vagy véleménye szerint adott esetben nem tudja garantálni tárgyilagosságát, el kell állnia a megbízástól.

6. A szakértői jelentésben kapjon a megrendelő eligazító, szakmailag megalapozott, a gyakorlatban is hasznosítható állásfoglalást, javaslatot. A szakértő konkrétan fogalmazza meg észrevételeit és javaslatait, szükség esetén jelöljön meg felelősöket is. Megállapításai tényszerűek legyenek és a megbízónak, illetve ellenőrzött pedagógusnak átadott vizsgálati jegyzőkönyve ugyanazokat a megállapításokat tartalmazza.

7. A szakértő a megbízótól a vizsgálat alá vont személytől kedvezményeket, előnyt, ajándékot nem fogadhat el.

8. A szakértői megbízás nem fogadható el attól a fenntartótól, intézménytől, amellyel a szakértő munkaviszonyban, egyéb jogviszonyban, szaktanácsadói munkakapcsolatban áll, vagy 3 éven belül hasonló kapcsolatban állt. Egyáltalán nem vállalható el megbízás annál az önkormányzatnál, intézménynél, ahol a szakértő átfogó intézményi, önkormányzati szakmai koncepció kidolgozásában vett részt. Nem fogadható el megbízás attól a pedagógustól, akivel a szakértő rokoni, közeli ismeretségi viszonyban van. Nem végezhet a szakértő ellenőrzést annál a pedagógusnál sem, akivel haragos viszonyban áll. Szintén kizárt annak a közoktatási intéz-

ménynek a vizsgálata, amelynek vezetőjével, nevelőtestületével a szakértőnek rossz a munkakapcsolata.

9. A szakértő nem fogadhat el ellen-szakértői megbízást abban a megyében, ahol a kifogásolt szakvéleményt az a szakértő társsa készítette, akivel közeli ismeretségi, illetve haragos viszonyban van.

10. Munkáltatói joggal rendelkező szakértők viszonzásági felkérése – megyei illetőségtől függetlenül – tilos.

V.

Az Egyesület feladatának tekinti, hogy tagjait szakértői megbízásokra javasolja. Az Egyesület a megbízónak javaslatokat ad a szakértő személyére. Az Egyesület közreműködésével megbízáshoz jutott tag bruttó tiszteletdíjának 10%-át a felkérő az Egyesület számlájára utalja (megbízási díj).

VI.

A közoktatási szakértők a pedagógia gyakorlat elismert szakemberi, ezért rájuk fokozottan vonatkoznak a pedagógusokra, mint közalkalmazottakra érvényes, jogszabályban rögzített magatartási és etikai normák. A Kódexben rögzített összeférhetlenségi előírásokat, jogszabályokat az Alapszabályt vagy a pedagógus-etika normáit megsértő taggal szemben az Etikai Bizottság köteles az Alapszabály szerint eljárni.

Új központ az OKI-ban

A művelődési miniszter módosította az Országos Köztoktatási Intézet Alapító okiratát, s új központ életrehívásának igényét fogalmazta meg. Az eltérő fejlődésű, speciális nevelést igénylő tanulókkal összefüggő szakmai szolgáltatásokat az *Illyés Sándor* vezette Gyógy- és Rehabilitációs Központ látja el. A hagyományos OKI-

központokban folytatódnak a NAT-implementációval összefüggő feladatok: a Program- és Tantervfejlesztési Központban (igazgatója *Mihály Ottó* – aki egyben az intézeti főigazgató) a tantervi adatbank számára rendelt NAT-konform tantervek menedzselése folyik. Várhatóan az év elején jelennek meg a „bankfiókokban” a minősített tantervek. Az Alapműveltségi Vizsgaközpontban, Szegeden *Nagy József* irányításával folyik a társadalmi-szakmai vita tapasztalatainak feldolgozása, az Érettségi-Vizsga Központban *Mátrai Zsuzsa* irányításával az érettségi-konceptióval összefüggő feladatok teljesítése van folyamatban. *Halász Gábor* irányításával a rendszeresen kiadásra kerülő *Jelentés (a közoktatásról)* új folyamának előkészítése folyik.

A győri Információs Irodában a szakmai információs rendszer kiépítésével vannak elfoglalva a munkatársak *Környei László* irányításával. A Veszprém székhelyű továbbképzési iroda a pedagógustovábbképzéssel összefüggő új feladatokra készül, az OKI máris nagyösszegű pályázatokkal ösztönözte a továbbképzéseket.

Pécsi tanárképzés

Zsolnai József a pécsi Janus Pannonus Tudományegyetem Tanárképző Intézetének igazgatója nagyszabású reformok kimunkálásához és végrehajtásához látott a baranyai székvárosban. A reformkonceptió lényege: érték közvetítés és képességfejlesztés a pedagógusképzésben is!

DCF

December 14-re összehívták a Diákjogi Charta Fórumát. A Fórum áttekinti: javult-e a diákjogok helyzete, gyarapodtak-e a Charta aláírói, szorul-e a mozgósító dokumentum korrekcióra.

Mesék évada

Gerlinde Ortner pszichológus. Tudja, hogy mit jelent a mese a gyermek számára. Ugy véli, hogy a terápiás munkában, a szülő-gyermek kapcsolatban segít, ha néhány típuskonfliktusra mesét fogalmaz, ajánl a mesélő szülőnek. 3–7 éves gyerekek szüleinek, nevelőinek ad tanácsot, mesei „mankót” a kapcsolattartáshoz, az élmények feldolgozásához. Hol sikerül az esztétikum magaslatára felemelnie ezeket az új értelemben vett „tantörténeteket”, hol bizony kilátszik a didaktikai lóláb (*Gerlinde Ortner: Gyógyító mesék – a gyermeki agresszió és félelem ellen és mindaz, amit a meséléskor a szülőnek tudnia kell.* A Magyar Könyvklub kiadványa) *Jankovics Marcell* tudja, s tőle rég tudjuk, hogy az évszázadok alatt kristályosodott folklór-alkotások, a népmesék biztonsággal teljesítik az esztétikai küldetésüket is, meg a nevelőiket is. Szép új mesekönyvvel jelentkezett a könyvpiacra. Az olvasó bizonyára a népszerű kecskeméti rajzfilmsorozat könnyed és ötlettel, valósággal iskolateremtő grafikusával készül újratálalkozásra. Bizonyos csalódás éri: alighanem a kiadó piacértékelése az oka annak, hogy egy-egy illusztráció elnehezül, ötlettelen, mármár (szerzőjéhez méltatlanul) giccsközele. Kár. (*Ágh István* összeállítása, Magyar Könyvklub kiadása).

A Trezor Kiadó új kiadásban adta ki *Könyv a meséről* címmel *Petrolay Margit* esszéjét a mese esztétikai és pedagógiai problémáiról.

Civil szervezetek és a NAT

Fóton a Magyar Pedagógiai Társaság meghívására a címbe foglalt kérdéssről, s együttműködési lehetőségekről tanácskoztak a közoktatás civil szervezetei. Egyetértés mutatkozott abban, hogy a civil szervezetek számára sok szempontból stratégiai

fordulatot jelent, hogy a közoktatási viták színtere a következő időszakban jórészt a tanári szoba, illetve a községháza, város-háza lesz.

Képviseltették magukat: Diákjogi Charta Fóruma, Diákönkormányzatok Komlói Egyesülete, Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma, Szülők Országos Egyesülete, Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete, Értelmi Fogyatékosok Országos Érdekvédelmi Szervezete, Magyar Tehetség gondozó Társaság, Iskolai Esélyegyenlőségért Egyesület, Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete, Magyar Óvodapedagógiai Társaság, ENCORE, VEGYEDE, Magyar Drámapedagógiai Társaság, Történelemtanárok Egylete, 4 H Klubok Szövetsége, Magyar Úttörők Szövetsége, Nógrád megyei Gyógypedagógusok Egyesülete.

Pedagógiai Program

A baranyai Bükkösdön a nevelőtestület kérdőíven kérdezte meg a szülőket, gyerekeket, képviselőket: milyen iskolát szeretnének. A pedagógiai program társadalmi vitájában falugyűlést is összehívtak.

Jogi szótár!

A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadónál megjelent *Dr. Biró Endre* munkája: *Magyar Jogi Kisszótár* (Jogi szakkifejezések, jogban használt idegen szavak, köznapi jelentésüktől eltérő tartalmú jogi fogalmak szótára.)

A *Magyar Jogi Kisszótár* a jogban leggyakrabban használt – önmagukban nem érthető – kifejezések, szavak és szóösszetételek jelentését, rövid magyarázatát tartalmazza. Azokról a leggyakrabban használt jogi kifejezésekről szól, amelyeknek megértéséhez szótár szükséges:

1. mert idegen szó

(például barter, inkasszó, arbitrázs, koncesszió, bróker, euthanázia, kliring, klauzula, precedens, szubdelegáció, repatriálás, prevenció, vis major, persona non grata, parafálás, opció, know-how, goodwill, konszignáció, obstrukció, moratórium...);

2. mert jogi szakszó

(például vélelem, bitorlás, fajtalanság, növedék, foglaló, jogerő, jelzalog, szolgáalom, kötelesrész, meghagyás, hatály, semmis, elbirtoklás, halmazat, jövedék, védjegy, üzletszerű kéjelgés, szavatosság, üzérkedés, növedékjog, mintaotalom...);

3. mert olyan szó, amelynek a köznapi és a jogi jelentése eltér

(például érvénytelenség, örizet, gyermeki jogok, beszámíthatóság, előzetes le tartóztatás, egyesülés, zár alá vétel, feles bérlet, megrontás, felróhatóság, vétkesség, özvegyi jog, magánvád, jogforrás, kuruzslás, üzletrész, zsarolás, elsőbbségi részvény, bánatpénz, tiszteletbeli konzul, gyámság, szomszédos jogok, szülői felügyelet...).

Civil jogalkalmazók, diákok, hallgatók, tanárok, könyvtárak, közintézmények és a jogban eligazodást igénylő minden polgár számára nélkülözhetetlen kézikönyv. Megrendelhető, megvásárolható 1.700,-Ft áron a KJK boltjaiban, valamint az ÁRBOC KFT-nél: *ÁRBOC Szolgáltató KFT, 1133 Budapest, Árboc u. 4.* (3-as METRÓ Árpád-híd megállójánál.) Tel/Fax: 269-8747.